

SUN'IY INTELEKTNING YOSHLARGA TA'SIRI

Dilshodova Nozimaxon Doniyorovna

*Toshkent shahar Yashnobod tumani Toshkent davlat tibbiyot universiteti 3-son
akademik litseyi II bosqich o'quvchisi*

Abstract: XXI asrda axborot texnologiyalari, ayniqsa sun'iy intellekt (SI) inson hayotining barcha sohalariga, jumladan ta'lim va yoshlar tarbiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Bugungi kunda SI asosidagi dasturlar, chatbotlar, mobil ilovalar va o'quv platformalari o'quvchilarning bilim olish usullarini tubdan o'zgartirmoqda. UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt ta'lim jarayonini qayta shakllantirib, bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish va individual o'qitish tizimlarini yaratish imkonini bermoqda.

Kalit so'zlar: ilmiy manbalarga, o'quv tizimlari, bilim darajasi.

Shu bilan birga, sun'iy intellektdan noto'g'ri yoki haddan tashqari foydalanish yoshlarning psixologik, ijtimoiy va intellektual rivojiga ma'lum salbiy ta'sirlar ham ko'rsatishi mumkin. Shu sababli ushbu maqolada sun'iy intellektning yoshlarga ta'siri ijobiy va salbiy jihatlar bilan ilmiy manbalarga tayangan holda tahlil qilinadi.

Sun'iy intellektning ta'lim va bilim olishga ijobiy ta'siri

Sun'iy intellektning eng muhim afzalliklaridan biri – ta'limni individuallashtirish imkoniyatidir. AI asosidagi o'quv tizimlari o'quvchining bilim darajasi, qobiliyati va ehtiyojlariga mos topshiriqlarni taklif etishi mumkin. Bu esa o'quv jarayonini samaraliroq qiladi.

Shuningdek, ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, AI asosidagi intellektual ta'lim tizimlari an'anaviy usullarga qaraganda o'rtacha yuqoriroq samaradorlik ko'rsatishi mumkin. Bu natija shaxsiylashtirilgan o'qitish, avtomatik baholash va o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish imkoniyati bilan bog'liq.

Sun'iy intellekt yordamida o'quvchilar:

- murakkab mavzularni tezroq tushunishi;
- interaktiv mashqlar orqali bilimlarini mustahkamlashi;
- tezkor fikr-mulohaza (feedback) olishi mumkin.

AI asosidagi mobil ilovalar va platformalar moslashtirilgan topshiriqlarni taqdim etib, individual o'rganish jarayonini kuchaytiradi.

Shuningdek, UNESCO hisobotida sun'iy intellekt ta'limga kengroq kirish imkonini berishi, masofaviy o'qish va yangi o'quv resurslarini yaratishda muhim rol o'ynashi ta'kidlangan.

Yoshlarning ko'nikma va tafakkuriga ta'siri

Sun'iy intellekt vositalari o'quvchilarning axborot izlash, tahlil qilish va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin. AI asosidagi tizimlar individual maslahatlar, izohlar va qo'shimcha materiallar berib, bilimni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, shaxsga moslashtirilgan o'quv muhitlari o'quvchilar o'rtasidagi bilim darajasi farqini kamaytirib, faol o'rganish jarayonini kuchaytirishi mumkin.

Til o'rganish jarayonida esa AI chatbotlar, nutqni tahlil qiluvchi dasturlar va avtomatik baholash tizimlari talaffuz, grammatika va yozma nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Sun'iy intellektning salbiy va xavfli jihatlari

Biroq sun'iy intellektdan ortiqcha foydalanish yoshlar psixologiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ilmiy tahlillarga ko'ra, haddan tashqari foydalanish o'quvchilarning motivatsiyasi, hissiy barqarorligi va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Ba'zi tadqiqotlarda yoshlarning mustaqil fikrlash qobiliyatining sustlashishi ham kuzatilgani qayd etilgan.

UNESCO mutaxassislari esa sun'iy intellekt bilan bog'liq muhim muammolar qatoriga tengsizlikning kuchayishi, maxfiylik va xavfsizlik masalalari kirishini ta'kidlaydi.

Bundan tashqari, AI texnologiyalarini joriy etishda:

- ma'lumotlar sifati pastligi;
- algoritmlarning xolis bo'lmasligi;
- texnologik infratuzilmaning yetishmasligi kabi muammolar mavjud.

Shu sababli sun'iy intellektni to'g'ri boshqarish va undan oqilona foydalanish muhimdir.

Sun'iy intellektdan samarali foydalanish yo'llari

Mutaxassislar sun'iy intellekt o'qituvchini to'liq almashtirmasligini, balki ta'lim jarayonida yordamchi vosita sifatida qo'llanilishi kerakligini ta'kidlaydi.

Yoshlar uchun eng samarali yondashuv quyidagilar hisoblanadi:

sun'iy intellektdan faqat bilimni mustahkamlash vositasi sifatida foydalanish;

mustaqil fikrlashni rivojlantirish;

o'qituvchi nazorati ostida ishlash;

axborot xavfsizligi va etik qoidalarga rioya qilish.

Xulosa

Sun'iy intellekt zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. U yoshlarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirib, individual o'qitish, tezkor baholash va samarali o'quv jarayonini tashkil etishga yordam

beradi. Shu bilan birga, noto'g'ri yoki ortiqcha foydalanish motivatsiya pasayishi, mustaqil fikrlashning sustlashishi va psixologik muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli sun'iy intellektdan foydalanishda muvozanatli yondashuv zarur: texnologiya o'quv jarayonini boyitishi kerak, lekin insoniy muloqot va an'anaviy ta'limning o'rnini to'liq egallamasligi lozim. To'g'ri qo'llanilganda sun'iy intellekt yoshlarning bilim, ko'nikma va kelajak kasbiga tayyorgarligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ismailov A. Sun'iy intellekt vositalarining yoshlar psixologik barqarorligiga ta'siri. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 2025.
2. Yormatova A. Til o'qitishda sun'iy intellektning ijobiy va salbiy jihatlari. Lingua Spectrum ilmiy jurnali.
3. Sabirova D. Raqamli ta'lim tizimida sun'iy intellektdan foydalanish. Digital Transformation and Artificial Intelligence, 2024.
4. Zaripova F. Ta'lim jarayonida sun'iy intellektga asoslangan mobil ilovalar samaradorligi. World Scientific Research Journal.